

תקיעה בעת צרה

מי התוקעים?	תקנת תקיעה בחצוצרות במקדש
תקיעה בחצוצרות בזמן הזה	ובעת צרה
לסיכום	חצוצרות ושופרות

בחודשים האחרונים מעת התרגשו עלינו בני עוולה ביום שמחת תורה, נקצבו חבורות חבורות להעטיר בתפילה בעד עם ישראל, והתעוררה שאלה שכבר דנו בה בעבר האם בזמן התפילות צריך וראוי לתקוע בשופר או בחצוצרות, וכן האם יש חובה לתקוע בחצוצרות בעת שיוצאים למלחמה ועי"ז יקיימו מצוה מהתורה.

ידועה דעת מו"ר הגר"מ אליהו זצ"ל שבתפילות אשר כינס בעת העקירה מגוש קטיף ת"ו ובעוד זמנים קשים שהיו על עם ישראל בדור האחרון, תיקן שיתקעו בחצוצרות בעת התפילה. במאמר זה ננסה לפרוס היריעה בסוגיא זו, נביא את השיטות השונות באשר לחובה זו, ונראה כיצד דעה זו של מו"ר היתה חלק מתהליך השיבה של עם ישראל לארצו לאחר דורות רבים בהם מצוה זו נשתכחה וכמעט נעקרה.

תקנת תקיעה בחצוצרות במקדש ובעת צרה

התורה בפרשת בהעלותך (במדבר י') מלמדת על הזמנים בהם תוקעים בחצוצרות, אחד מזמנים אלו הוא זמן המלחמה

"וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בחצוצרת ונזכרתם לפני ה' אלהיכם ונושעתם מאיביכם."

רבותינו בספרי (בהעלותך פ"סקא עו) מבארים שמצוה זו אינה רק במלחמה אלא בכל צרה:

"וכי תבאו מלחמה בארצכם" - במשמע בין שאתם יוצאים עליהם, ובין שהם באים עליכם. "על הצר הצר" - במלחמת גוג ומגוג הכתוב מדבר, אתה אומר במלחמת גוג ומגוג הכתוב מדבר או אינו מדבר אלא בכל המלחמות שבתורה? ת"ל "ונושעתם מאויביכם", אמרת צא וראה איזו היא מלחמה שישאל נושעים ממנה ואין אחריה שעבוד, אין אתה מוצא אלא מלחמת גוג ומגוג, וכן הוא אומר "ויצא ה' ונלחם בגוים ההם" (זכריה יד ג) מהו אומר? "והיה ה' למלך על כל הארץ". ר' עקיבא אומר: אין לי אלא מלחמה, שדפון וירקון ואשה מקשה לילד וספינה המטרפת בים מנין? ת"ל על הצר הצר אתכם על כל צרה וצרה שלא תבוא על הצבור."

הרמב"ם בספר המצוות (מצוה נט) לא הביא מצוה זו בפני עצמה אלא הכליל אותה כסניף למצות התקיעה בעת הקרבת קורבנות המועד:

"שצונו לתקוע בחצוצרות במקדש עם הקרבת כל קרבן מקרבני המועדים והוא אמרו יתעלה וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם... וכן אנחנו מצווים לתקוע בחצוצרות בעתות הצורך והצרות כשנצטק לפני השם יתעלה והוא אמרו: וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצורך אתכם".

בריש הלכות תענית כתב הרמב"ם (א, א-ג):

"מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור, שנאמר 'על הצר הצורך אתכם והרעותם בחצוצרות', כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת דבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו. ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב ('רמיהו ה') עונותיכם הטו וגו', וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקרית, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות, הוא שכתוב בתורה (ויקרא כ"ו) והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי, כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי"

מבואר ברמב"ם בספר המצוות ובהלכות שיש מצות עשה מן התורה להריע בעת צרה בחצוצרות בלבד, וכפי שנלמד מהכתוב. המגיד תמה על הרמב"ם מדוע כלל במצוה אחת את החיוב לתקוע במקדש ואת החיוב לתקוע בעת צרה, ולא מנאם כשתי מצוות נפרדות, ונשאר בצ"ע.

השו"ע (תקעו, א) פסק שבזמני מרה מתריעים בשופר, אך לא ברור מדוע פסק להתריע בשופר, הרי מפורש בפסוקים שחיוב התרועה הוא בחצוצרות! ומניין לנו לחדש שניתן לקיים את החיוב להריע בעת צרה בשופר ולא בחצוצרות?

הסמ"ג לא הביא בכלל מצוה זו לתקוע בעת צרה, ומפרשים דעתו דס"ל שאין זו מ"ע רק הבטחה מאתו יתעלה שאם יגיענו צר הצורך ופחד אויב ונריעה בחצוצרות לעורר לבבינו לתשובה נושע מאויבינו. ואכמ"ל.

המגן אברהם (סימן תקעו) תמה, מדוע אין אנו נוהגים לתקוע בעת צרה, ואע"פ שאין תענית ציבור בבבל, מ"מ הלא מדאורייתא מצוה לתקוע בלא תענית! לקמן נביא את דברי האחרונים ביישוב קושיית המגן אברהם, אך קודם לכן נברר את שורש הסוגיא ודברי הראשונים.

חצוצרות ושופרות

במשנה בראש השנה (כו: - כז.) נאמר:

"משנה. שופר של ראש השנה של יעל, פשוט ופיו מצופה זהב, ושתי חצוצרות מן הצדדין. שופר מאריך וחצוצרות מקצרות, שמצות היום בשופר. ובתעניות בשל זכרים, כפופין ופיהן מצופה כסף, ושתי חצוצרות באמצע. גמרא: במה דברים אמורים - במקדש, אבל בגבולין: מקום שיש חצוצרות - אין שופר, מקום שיש שופר - אין חצוצרות. וכן נהיג רבי חלפתא בציפורי, ורבי חנניא בן תרדיון בסיכני, וכשבא דבר אצל חכמים אמרו: לא היו נוהגין כן אלא בשערי מזרח ובהר הבית בלבד. אמר רבא, ואיתימא רבי יהושע בן לוי: מאי קראה - דכתיב בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה', לפני המלך ה' - הוא דבעינן חצוצרות וקול שופר, אבל בעלמא - לא."

הרמב"ם (א, ד) סובר שבימי התעניות על צרות ישראל מריעין בחצוצרות בלבד, ורק במקדש מריעין בחצוצרות ובשופר.

מנגד, דעת המגיד (שם) כרשב"א שבמקדש מריעין בחצוצרות ובשופר, ובגבולין רק באחד, אך אין הכרח דווקא לחצוצרות, ויכולים לתקוע רק בשופר.

השולחן ערוך (אורח חיים, תקעו) כתב שיש לתקוע בשעת צרה כשם שיש לתקוע על הגשמים. ובסימן תקעה (סעיף ד) כתב שעל גשמים תוקעים בשופר (ולא בחצוצרות) ולא הזכיר את הכהנים.

בראשונים נאמרו שלוש שיטות עיקריות בנידון תקיעה בחצוצרות או בשופר:

א. בגמרא בראש השנה (כו.) מובא שרב פפא בר שמואל רצה לתקוע בתעניות בשופר וחצוצרות, אך דחו דבריו שבגבולין כשיש חצוצרות אין תוקעים בשופר. ומשמע שבמקום שיש חצוצרות אין תוקעים בשופר, אך ודאי שיש חובה להריע בחצוצרות! כך עולה מדברי רש"י, ובעל המאור שתמה על מנהג הגאונים (חמדה גנוזה סימן קסא, אוצר הגאונים תענית סימן נא) לתקוע בתעניות בשופר, ולפי משנה זו נראה שתוקעים בתעניות בחצוצרות ולא בשופר!

ב. אך הרמב"ן (מלחמות שם) חלק על בעל המאור, ולדעתו מנהג הגאונים מסתמך על הגמ' בתענית (יד.) "במאי מתריעין? רב יהודה אמר בשופרות". לדעתו ישנה מחלוקת בסוגיות בשאלה זו, והגאונים הכריעו כסוגיא בתענית.

ג. הרשב"א (ר"ה כז.) ביאר את הגמ' לגבי הגבולין שבמקום שאין שופר אין חצוצרות, היינו שבגבולין אין צורך גם בחצוצרות וגם בשופר, כפי שהיה במקדש, אלא תוקע באיזה שירצה, או חצוצרות או שופר (דלא כרש"י שהכוונה לתעניות שיש בהם חצוצרות

דווקא ולא שופר), ומסיק "ומעתה בגבולין שהנהיגו בשופר שהוא יותר מצוי הרשות בידן, ובלבד שלא יביאו שם חצוצרות".

אם נסכם את דברי הראשונים נראה שלדעת רש"י ובעל המאור תוקע בחצוצרות בלבד, וכ"ד הרמב"ם. לדעת הרמב"ן תוקע דווקא בשופר ולא בחצוצרות, וכ"פ השו"ע. ולדעת הרשב"א תוקע במה שירצה, או שופר או חצוצרות.

מי התוקעים?

הרמב"ם (תעניות א, א) כתב: "מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור", הרמב"ם לא ציין מי התוקע תקיעות אלו, אולם בפרק ד (הלכה טו) בעניין תקיעה בתעניות גשמים, כתב: "וחזן הכנסת אומר לתוקעים תקעו בני אהרן תקעו... ואחר כך תוקעין הכהנים ומריעין ותוקעין". האם הרמב"ם סובר כך רק לגבי תעניות גשמים שהיו תוקעים בהר הבית, או גם בשאר תקיעות סובר שהתקיעה תעשה דווקא ע"י הכהנים? המנחת חינוך (בהעלותך, מצוה שפד) כתב בדעת הרמב"ם שסמך על דבריו אלו שבכל התקיעות דווקא בני אהרון תוקעים, וכפי שמצינו בכל התקיעות שדווקא הכהנים תוקעים. כמו כן ניתן להוכיח מחיבור תקיעה זו ותקיעה על הקורבנות, שבהם ודאי הכהנים תוקעים, שגם בתקיעה על התענית דווקא הכהנים תוקעים ולא ישראל. כשיטה זו נקט גם בספר החינוך (שם) והיעב"ץ במור וקציעה.

אך אפשר לפרש בדעת הרמב"ם שתקיעה בשעת צרה אפשר גם על ידי מי שאינו כהן, שהרי תקעו גם על צרת יחיד ושם לא תמיד היה כהן. וכ"כ התפארת ישראל שכהן נצרך רק במקדש. עוד יש להביא את דברי רש"י (במדבר י, ה) הסובר שמקרא זה נדרש רק לפניו, היינו לענין חיוב תקיעה כשקוראים למקרא העדה ולמסע המחנות.

גם המהר"ם שיק (או"ח סימן רצב) סובר שמצות התקיעה אינה רק בכהנים, שהרי גם בצרת יחיד תוקעים, ובעת צרת יחיד לא תמיד מצויים הכהנים. ויתכן שכך גם יש להסביר בדעת החינוך וסיעתו, שלכתחילה יש לתקוע ע"י כהנים, אך אין זה ממעכבי המצוה. וכך פירש במפורש הרמב"ן (תענית יד-טו).

בשו"ת להורות נתן (או"ח ח"ו סימן לו) כתב שמאחר ובשו"ת בית אפרים (או"ח סימן ו) סובר שהכהנים שלנו אין להן דין כהונה אלא רק במה שהוחזקו, ומטעם זה אין נושאים כפים כל יום (למנהגם), וא"כ כיון שלא הוחזקו כהנים לענין תקיעות של עת צרה, ממילא אין תוקעין בזמן הזה, כיון שלגבי זה אין לנו כהנים. אולם בשו"ת להורות נתן העיר שסברא זו נכונה רק לגבי נשיאת כפים מכיון שזר העולה לדוכן עובר בעשה, אך לגבי תקיעה ליכא שום איסור בזר התוקע בעת צרה, וא"כ מדוע שלא יתקעו הכהנים עכ"פ מחמת ספק, שמא כהנים כשרים הם, ונקיים עכ"פ מצות עשה דאורייתא בדרך ספק כיון שאין בזה שום הפסד, ועדיף משאינו תוקע כלל. אלא שביאר (ע"פ עקרון הנלמד מדיני זימון) שאם גם לאחר העשייה ישאר בספק, בכה"ג הכל מודים

שאינן צריך לקיים המצוה מספק, ובוהו מיושב שפיר מה שאין תוקעים בזה"ז בעת צרה, שהרי גם לאחר התקיעה יישארו בספק אי קיימו המצוה או לא, ובכה"ג א"צ להחמיר מספק. אלא ששוב דחה, שכאן אין שום חשש איסור בתקיעה, וא"כ גם במציאות של ספק קיום המצוה מדוע שלא יקיימנה!?

תקיעה בחצוצרות בזמן הזה

כפי שהבאנו לעיל, המגן אברהם (סימן תקעו) תמה, מדוע אין אנו נוהגים לתקוע בעת צרה, ואע"פ שאין תענית ציבור בבבל, מ"מ הלא מדאורייתא מצוה לתקוע בלא תענית!

האחרונים יישבו קושיא זו בכמה אופנים:

א. המצוה רק בארץ ישראל: המ"ב (סק"א) הביא בשם הנה"כ, שרק בא"י יש מצות עשה לתקוע, כלשון הכתוב 'וכי תבואו מלחמה בארצכם וגו' והרעותם בחצוצרות". גם היעב"ץ בספרו מור וקציעה (סי' זה) כתב "ונ"ל פשוט שאינה מ"ע אלא בא"י ומקרא מלא דיבר הכתוב 'וכי תבואו מלחמה בארצכם'. כך כתב גם הקרבן נתנאל (על הרא"ש, תענית כח, ל).

אלא שהחיד"א (מהו"ב א) העיר על תירוץ זה: "ועדין קשה דאין נוהגין כן אפילו בארץ ישראל, ויש לישב קצת". גם הרש"ש (חידושו על הרא"ש, תענית סימן כ) תמה "וכי חובת קרקע היא?"

ב. א"י תחת רשותנו: המ"ב הוסיף שאפשר שאף בא"י דוקא כשהיה תחת רשותנו. והיינו שהשלטון צריך להיות של ישראל. ולענ"ד שלטון זה הוא גם כשאינו ע"פ התורה, שלא מוזכר שצריך שהוא יהיה שומר תומ"צ, והרי כבר מבואר (דברי הימים ב, ג) שבמלחמת אביה עם ירבעם תקעו בחצוצרות, אפילו שאביה היה מלך רשע.

ג. גזירה על רוב ישראל: עוד כתב המ"ב בשם הפרי מגדים 'אפשר' דדוקא כשהגזרה הוא על רוב ישראל אז מ"ע לתקוע אבל בלא"ה לא.

תירוץ זה צ"ע, שלכאורה מצוה זו היא מצות הגוף, היינו חובה על האדם להתעורר ולשוב בתשובה בעת צרה, ואין הדבר תלוי אם הוא נמצא בא"י או בחו"ל. ועוד, הרי מנהג הגאונים וספרד היה לתקוע בשופר בעת צרה גם בחו"ל. עוד מבואר בדברי הימים (שם) שאע"פ שרוב ישראל היו עם ירבעם, מכיון שאביה היה מלך ישראל, מי שנלחם בו חשוב כנלחם ברוב ישראל. וה"ה בזמנינו, ודאי מקום ישראל הוא בא"י, ואותם הטועים המעדיפים לשקוע בטומאת ארץ העמים, אינם משנים את הדין של מקום קביעת רוב ישראל.

ד. תקיעות דווקא על הברכות: הערוך השולחן (אות ג) ביאר שהתקיעות נתקנו לתוקען בסוף כל אחת משש הברכות שמוסיפים, וכיון שאין תענית ציבור בחו"ל, ממילא אין היכן לתקוע, ואע"ג שחייב התקיעות מדאורייתא והברכות רק מדרבנן, מ"מ כך נתקנו חכמים לתקוע וכשא"א לתקוע באופן זה, שב ואל תעשה עדיף.

יש להעיר שעדיין לא מבואר מדוע לא נהגו לתקוע בארץ ישראל, שרק בחו"ל אין נוהג תענית ציבור, אך בא"י קושיית המג"א לא התיישבה.

ה. תרועה במקדש דווקא: עוד כתב הערוך השולחן (אות ד) שרק בזמן המקדש חיוב התרעה מהתורה, ובכך תירץ את דברי הגמ' שמתריעים בשופרות, והרי בתורה מובא דווקא בחצוצרות! אלא וודאי מדובר על חו"ל בזמן הגלות, או בא"י בזמן הזה, שהתורה צותה רק בזמן הבית ובזמן החורבן הוי רק מדרבנן ולכן תקנו בשופר כמו בר"ה. עפ"ד אפשר לתרץ את תמיהת המגיד מדוע מנה הרמב"ם את המצוה לתקוע בחצוצרות בשעת הקרבן והמצוה לתקוע בעת צרה כמצות עשה אחת? ולדבריו מבואר שהרמב"ם רצה ללמדנו שהמצוה לתקוע בעת צרה היא דווקא בזמן הבית בלבד, שהיו תוקעים בחצוצרות על הקרבנות במקדש, אך אחר החורבן נוהגת מצוה זו רק מתקנת רבנן. כעין זה כתב הנצי"ב על הספרי לעיל.

ו. מצווה ככהנים וחצוצרות דווקא: היעב"ץ בספרו מור וקציעה (סי' זה) כותב "אין המצוה אלא ככהנים ובחצוצרות והאידינא ליכא כהנים מיוחדים ולא חצוצרות של תורה משו"ה מסתברא דאפילו בארץ ישראל ליתא המצוה השתא ולא שמענו שינהגו כן בא"י בזה"ז, ושופר כיון דתקנתא דרבנן היא לא תיקנהו אלא בתענית ציבור ואין תענית ציבור בבבל וגם לא בא"י האידינא דליכא נשיא" וכו'.

ז. דווקא בחצוצרות שנעשו למקדש: בשו"ת אגרות משה (א, קסט) נשאל על דברי הריטב"א שלפי הסברא שצריך חצוצרות בתענית נהגו בצרפת שלא לתקוע לעולם בתענית צבור כיון שאין לנו חצוצרות, מה פשר הדבר שבגלל שאין לנו חצוצרות מבטלין מצות עשה של תקיעה, וכי לא נוכל לעשות גם היום חצוצרות של כסף, ועל ידי כך נקיים את מצות עשה של 'והרעתם בחצוצרות'? וביאר שלסוברים שצריך לתקוע בתענית בחצוצרות, הוא דווקא באלו שנעשו לתקוע בהם במקדש. ומשום כך כלל הרמב"ם למצוה אחת את התקיעות בשעת הקרבת הקורבנות ובעיתות הצרה (ספר המצוות, נט), ולכן לא נהגו לתקוע לעולם דהרי אין לנו החצוצרות (ובזה מתורצת תמיהת המגיד משנה, מדוע כלל הרמב"ם שתי מצוות יחד, והביאור הוא שהרמב"ם רצה ללמדנו מה הגדר של התקיעה בחצוצרות, שהוא מצוה לתקוע בחצוצרות במקדש).

אולם הגרי"ש אלישיב בקובץ תשובות (ח"ב סימן לג) הקשה, הרי אנו יכולים לעשות חצוצרות כדוגמת אלו שהיו במקדש ולייחד אותם לצורך תקיעה במקדש לכשיבנה במהרה בימינו, ובהם נוכל לתקוע בעת צרה בזמן הזה! וביאר בהסבר דעת הרמב"ם שהתקיעות בשעת הקרבן הם חלק מהמצוה, ולכן אם יתקע בחצוצרות נמצא מועל, וחששו שימעלו כאשר יתקע להנאתו ומטעם זה אין לעשות חצוצרות ולייחדם לבית המקדש לכשיבנה.

בשו"ת תשובות והנהגות (ג, קנו) כתב ש'ציבור' הוא רק בא"י, ונמצא לפ"ז שיש חיוב מדינא לתקוע בעת צרה בארץ ישראל! וביאר שהחיוב הוא על הציבור ולא על כל יחיד ויחיד לשמוע

את התקיעות כפי שיש חיוב בראש השנה, ומכיון שכך לדידן אין לנו סמוכין ובי"ד, ולכן לא חל החיוב כלל, שבית הדין הם שלוחי הציבור והם שקובעים שחל חיוב תקיעה. והוסיף, שבי"ד גם קובעים את זמן החיוב, ועיקר החיוב הוא בתפילה דווקא לזעוק ולהריע, אבל בלי לזעוק אין המצוה להריע לבד כמו בראש השנה, ובוה"ז אף אם אין חיוב מ"מ התפלות נשמעים יותר כשקובעים שעת צרה היא ומתפללין עם תקיעות דוקא, ותמה שהפוסקים לא ביארו מצוה זאת כפי הצורך. והוסיף שבירושלים עיה"ק נוהגין כשהציבור מתאסף בעת צרה וזועקים באמירת סליחות, תקועים בשופרות, ונראה דמקיימין בזה האי מ"ע.

הרב אליעזר יהודה ולדנברג בשו"ת ציץ אליעזר (חלק יא, סימן טז) דן במצוה זו והעיר שרבותינו הבי"ו והרמ"א לא העלו הלכה זו על שולחנם, ובוה יש להליץ בעד כל הדורות הקודמים שלא חשו לזה עד עתה, ולא עלה על דעת מיישהו מרבתינו ששימשו בקדש לחדש חדשה בזה ולהתפאר בכך על הקודמים. וביאר עפ"ד הראשונים שהובאו לעיל שלגבי תקיעה בחצוצרות אין הור"א לחדש (אע"פ שהמעין למעלה יראה שהדבר נתון במחלוקת ראשונים וכפי שהרחבנו למעלה). ולגבי תקיעה בשופר יישוב, שסוברים שצריך שתהא א"י תחת ידינו, או שהגזירה תהא על רוב ישראל. ומ"מ מאחר שהביא את כל הספקות שהביאו האחרונים כפי שהרחבנו למעלה, שהדבר מוטל בספק אם יש מצות תקיעת שופר בזמנינו, במיוחד בגבולין, וגם אם ישנה מצוה זו, אנו נכנסים לבית הספק האם הוא לעיכובא בחצוצרות ולא בשופר. ועוד, שלא נדע אופן העשייה, והאם הכהנים שיתקעו המה מיוחסים, ואולי בעינינו כנופיא של כל ישראל או רובם. לכן המסקנה לדעתו שאין לנו לחדש מצוות כאלה מדעתנו ולא טוב אנו מאבותינו ורבותינו הגדולים שבכל הדורות מאז חורבן הבית שלא עלה על לבם לעשות כזאת.

הרב חיים שרגא פייבל פרנק (אחיו של הרב צבי פסח, היה רבה של שכונת ימין משה בירושלים ודיין בבית דין צדק אשכנזים פרושים בירושלים) פרסם מאמר בירחון המעין (כרך י גליון ד, תמוז תש"ל) בו הוא מסיק שלרגלי המצב החמור שקיים, כאשר העם היושב בציון נמצא בסכנת מלחמה עם אדום וישמעאל שנועדו יחד להכחידנו, החליט הבד"צ ירושלים (מיסודם של רבותינו הגאונים מרן הגר"ש סלנט ומרן הגר"פ פראנק זצ"ל) לחדש המצות עשה לתקוע בחצוצרות כפי דעת הרמב"ם ז"ל, ברוב עם לפני הכותל המערבי, שריד מקדשנו אשר לא זה שכינה משם. וביום ב', תענית שני בתרא ("ב אייר תש"ל) בשעת תפילה ותחנונים (בסדר תפילה מיוחד), תקעו כהנים בחצוצרות כסף מקשה.

דעת מו"ר הגר"מ אליהו זצ"ל (קול צופיך, תמוז תש"ס פ' בלק) שאם אנחנו רוצים לקיים אליבא דכו"ע ופשוטו של דבר, צריכים לתקוע גם בשופר וגם בחצוצרות, אבל לא זה לבד וזה לבד. והוסיף, שהשו"ע אומר פסק הלכה זה באופן מפורש ומתייחס לזמן הזה. שאם נאמר שדבר הרמב"ם מתייחס לזמן שביהמ"ק היה קיים, הרי פסק ההלכה של השו"ע מתייחס לזמן הזה. ולפיכך, בזמן שרוצים לקחת אפילו חלק מא"י אסור לנו לקבל זאת בשלוות נפש. וע"כ אם לא מתפללים ותוקעים ביחד 'בהקבצו', זה מעשה אכזרי.

לסיכום

מכל האמור לעיל יוצא שאין תשובה מספקת לשאלתו הזועקת של המגן אברהם, שהרי גם אם לא ניתן לתקוע בחצוצרות, ודאי שניתן לתקוע בשופרות. עם ישראל נמצא על אדמתו בארץ ישראל, לא בהכרח שיש צורך בכהנים מיוחדים בדווקא, וגם אם כן, ישנם כהנים כאלה היום. ישנם חצוצרות כסף המיועדות למקדש וניתן לתקוע בהם. גם אם החובה אינה מדאורייתא, לכה"פ יש חובה מדרבנן.

נסיים בתפילה שקול תרועה יקשיב וישמע לקול תקיעתנו בשופר וזעקת לבנו בתפלתנו וימהר ויחיש גאולתינו ופדות נפשו השלימה כביאת משיח צדקנו ובבנין בית מקדשנו ותפארתנו בב"א.

